

4. Польшина. С. М. Профільно-диференційовані оглеєні ґрунти Передкатпаття: генеза, варіабельність, систематика. / С. М. Польшина. – Монографія. Чернівці. Чернівецький нац. ун-тет. 2014. – 270 с.

5. Роде А. А. Почвоведение / А. А. Роде, В. Н. Смирнов. – И-во Гослесбумиздат. 1955. – 516 с.

Погребняк О.І.

провідний науковий співробітник;

Курячий К.В.

начальник науково-дослідного відділу;

Сидоренко О.А.

науковий співробітник,

Регіональний ландшафтний парк «Краматорський»

ВОДОЙМИ БАСЕЙНУ РІКИ КАЗЕННИЙ ТОРЕЦЬ ТА ЇХ ІХТІОФАУНА

Усі водойми, що знаходяться на території РЛП «Краматорський» або поруч з нею належать до басейну р. Казенний Торець і представлені маленькими річками та розташованими на них ставками. Ріка Казенний Торець протікає через міста Дружківка, Краматорськ та Слов'янськ та зазнає значного антропогенного навантаження. Тому її притоки представляють великий інтерес з точки зору збереження аборигенних видів риб. Всі притоки Казенного Торця в тому чи іншому ступені теж зазнають значного антропогенного впливу: пойми розорані, випасається худоба, споруджені ставки, відбувається їх забруднення промисловими стоками та побутовим сміттям.

Головною метою проведеного дослідження є встановлення видового складу риб, що мешкають в притоках р. Казенний Торець, які протікають через місто Краматорськ, визначення чужорідних та аборигенних видів та їх розподілу по руслам водойм, що досліджувались.

Нажаль, майже неможливо досконало простежити динаміку зміни видового складу іхтіофауни зазначених водойм за минулі роки, оскільки вивченням цього питання спеціально ніхто не займався.

Короткий опис обстежених водойм

Ріка Маячка (ліва притока р. Казенний Торець)

Русло річки місцями замулене та майже позбавлене водної рослинності, на таких ділянках повністю відсутня іхтіофауна. Ширина русла 1-3 м. Вздовж берегів місцями ростуть дерева та чагарники, подекуди – зарості очерету та рогозу, на деяких ділянках прибережна рослинність відсутня взагалі. На річці розташований каскад ставків Донрибкомбінату. По берегах всюди помітні сліди випасу худоби. Незапрудженими залишилися лише невеликі ділянки в верхній та нижній частинах русла.

Ріка Біленька (права притока р. Казенний Торець)

Річка тече по території Слов'янського району Донецької області та міста Краматорськ, де поблизу ПАТ «Енергомашспецсталь» знаходиться її гирло. Пригирлова ділянка укріплена бетонними плитами, які роблять неможливим вхід у річку з Казенного Торця. В межах міста її русло має ширину 1-3 м, середня глибина – 60 см. Місцями русло сильно замулене, але в верхній та середній течії, де воно проходить через виходи крейдяних порід, є ділянки з твердим ґрунтом і швидкою течією. На річці розташовано кілька ставків. Річка багата водною рослинністю. Береги поросли чагарниками та деревами.

Ріка Друга Біленька (права притока р. Казенний Торець)

Витоки знаходяться біля села Федорівка Костянтинівського району Донецької області, а гирло – на території міста Краматорськ. В різних частинах русла розташовані ставки. Середня ширина русла – 1 м, середня глибина – 60 см, місцями воно повністю заросле очеретом. Дно доволі замулене.

Ріка Бичок (ліва притока р. Казенний Торець)

Бере початок біля села Роганське Слов'янського району Донецької області, впадає в р. Казенний Торець на території міста Краматорськ. В межах міста річка тече через густо населені райони, часто по ділянкам приватних садиб. Схили берегів доволі круті, сильно порослі прибережною рослинністю. Русло завширшки 1–1,5 м, тільки в пригирловій ділянці, що розчищалося, воно досить широке. Середня глибина – 30 см, найбільша – 50 см. Дно сильно замулене. Русло річки запруджене.

Ріка Комишуваха (ліва притока р. Казенний Торець)

Ріка представлена каскадом невеликих ставків. Водойми значно евтрофіковані, сильно порослі водною рослинністю. З всього каскаду виділяється Малотаранівська водойма, площею 12 га. Максимальна глибина ставка – 8,3 м., середня – 3,6 м.

Видовий склад риб пригирлових ділянок всіх зазначених річок значно різноманітніше ніж у верхів'ях, що пов'язане з близькістю р. Казенний Торець та наявністю великої кількості ставків, з яких інтродуковані та аборигенні види потрапляють до русла.

Дослідження проводились у верхній, середній та нижній частинах кожної річки, а також у різних за екологічними умовами ділянках.

У зв'язку з суттєвими змінами в режимі водойм, що досліджувались, які спричинені антропогенним навантаженням на них в минуле десятиліття, відбулася інвазія такими видами, як *Pseudorasbora parva* та *Lepomis gibbosus*. Перший потрапив до цих водойм разом із рибопосадковим матеріалом під час зарибку ставків, що на них розташовані. Поява *Lepomis gibbosus* відбулася кількома роками пізніше. Потрапив цей вид з річок басейну Дніпра, де відмічався з середини 90-х років. В Казенному Торці вперше був відмічений у 2007 році. Зараз цей вид став чисельним як в штучних, так і в природних водоймах. Його розповсюдження відбувається значно швидшими темпами, ніж *Pseudorasbora parva*, що був відмічений тільки в одній з обстежених річок. Найбагатшою за видовим складом виявилась річка Маячка, оскільки вона є найбільшим водотоком з усіх обстежених водойм. Склад іхтіофауни цієї річки значно поповнюється промисловими видами, в тому числі інтродукованими, якими вже багато років

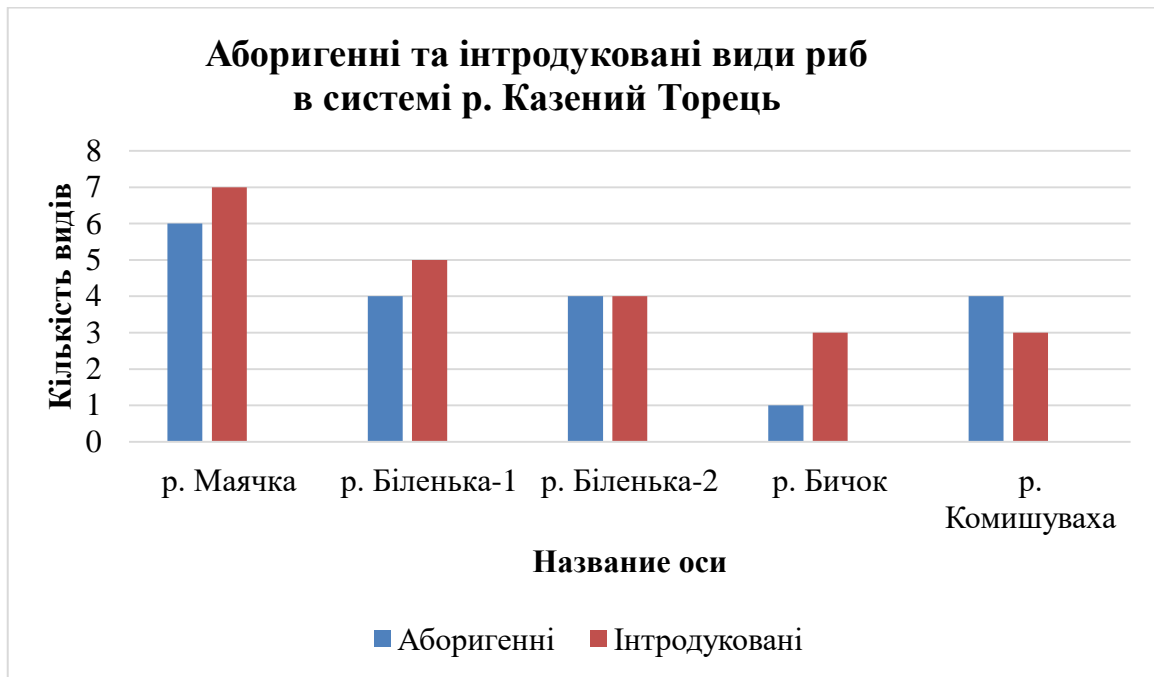
зарибляються розташовані на ній ставки. В незапрудженій частині знайдені ті ж види аборигенної іхтіофауни, що і в інших притоках Казенного Торця, за винятком представників родин Valitoridae та Cobitidae.

Таблиця 1

**Склад іхтіофауни притоків ріки Казенний Торць,
що протікають через місто Краматорськ**

Назва виду	р. Маячка	р. Біленька	р. Друга Біленька	р. Бичок	р. Комишуваха
<i>Alburnus alburnus</i> (A)	–	++?	++?	–	–
<i>Carassius gibelio</i> (I)	++	++	++	++	++
<i>Ctenopharyngodon idella</i> (I)	+	–	–	–	+
<i>Cyprinus carpio</i> (A)	+	–	–	–	+
<i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (I)	+	–	–	–	+
<i>Leucaspis delineatus</i> (A)	+	–	–	–	+
<i>Pseudorasbora parva</i> (I)	+	+?	–	–	–
<i>Rhodeus amarus</i> (I)	+	+	+	+	–
<i>Rutilus rutilus</i> (A)	–	+?	–	–	–
<i>Scardinius erythrophthalmus</i> (A)	–	–	+?	–	–
<i>Cobitis taenia</i> (A)	–	–	+	–	–
<i>Barbatula barbatula</i> (A)	–	+?	–	–	–
<i>Pungitius platygaster</i> (I)	+	+	+	–	–
<i>Neogobius fluviatilis</i> (A)	+	–	–	–	+
<i>Proterorhinus semilunaris</i> (A)	+	+	+	+	–
<i>Lepomis gibossus</i> (I)	+	+	+	+	–
<i>Perca fluviatilis</i> (A)	+	–	–	–	+
<i>Esox lucius</i> (A)	+	–	–	–	–

«+» – не численний; «++» – звичайний ; «+++» – численний; «–» – відсутній; «+?», «++?» – зустрічався кілька років тому; А – аборигенний; І – інтродукований.

В цілому іхтіофауна обстежених водойм сильно збідніла. З 18 виявлених видів риб, лише 11 є аборигенними. В нестійких екосистемах обстежених водотоків відбулася значна інвазія такими чужорідними видами, як *Pseudorasbora parva* та *Lepomis gibbosus*, спостерігається поступове зникнення аборигенних видів риб.

Список використаних джерел:

1. Мовчан Ю. В. Риби України. – Київ: Золоті ворота, 2011. – 444 с.
2. Световидов А. Н. Рыбы Чёрного моря. Москва: «Наука», 1964. – 550 с.
3. Дирипаско О. А. Расширение ареала солнечного окуня, *Lepomis gibbosus* (Centrarchidae, Perciformes), на восток Украины / О. А. Дирипаско, Н. А. Демченко, П. В. Кулик, Т. А. Заброда // Вестник зоологии. – 2008. – Т. 42(3). – С. 169-173.